

06.12.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**06 Aralık 2023
Cuma**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

06 Aralık 2023 Cuma

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

— Dokuz Eylül Üniversitesi Bilişim Teknolojileri Araştırma ve Uygulama Merkezi Yönetmeliği

— Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği

TEBLİĞ

— Devlet Destekli Ticari Alacak Sigortası Sisteminin Tarife ve Talimatları ile Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

— Anayasa Mahkemesinin 28/9/2023 Tarihli ve E: 2022/3 (Siyasi Parti-İhtar), K: 2023/1 Sayılı Kararı

İşlenmeyen araziler üretime kazandırılacak: Kiralama dönemi başlıyor

Tarım ve Orman Bakanlığı, tarım arazilerinin daha verimli kullanılması ve kullanılmayan arazilerin de üretime kazandırılması amacıyla yol haritasını oluşturdu.

Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından tarım arazisi yönetimi kapsamında arazi toplulaştırma, büyük tarımsal ovaların korunması, arazi kullanım planlaması ve yönetimi, işlenmeyen tarım arazilerinin üretime kazandırılması, arazi edindirme, değerlendirme ve dağıtım, tarımsal çevreyi ve doğal kaynakları koruma çalışmaları yürütülüyor.

Türkiye'de arazi toplulaştırma çalışmalarının başladığı 1961'den 2002'ye kadar 4,5 milyon dekada arazi toplulaştırma çalışmalarının tescili tamamlandı. 2003'ten bu yılın sonuna kadar toplulaştırması tamamlanan alanın 72,7 milyon dekara yükselmesi bekleniyor.

Ülkede 9,3 milyon hektarlık 440 büyük ova sit alanı olarak koruma altında bulunuyor. Bu yıl 24 büyük ovanın daha çalışmaları tamamlandı ve onay aşamasına gelindi. Ova sayısının toplamda 500'e çıkarılmasına yönelik çalışmalar devam ediyor.

Arazi kullanım planlaması ve yönetimi

Su potansiyeli ve toprak veri tabanı esas alınarak, arazi özellikleri gözetilerek, kullanım planları, plan açıklama raporları ve plan hükümlerinin yıl sonuna kadar onay aşamasına getirilmesi planlanıyor.

Ülke genelinde yapılması planlanan arazi kullanım planlaması çalışmaları için Edirne, Tekirdağ, Kırklareli ve Yalova'da 1,9 milyon hektarda toprak sınıflaması ve bu alanlar içinde toplam 932 bin hektarda detaylı toprak sınıflaması için çalışmalara başlandı.

Bakanlık tarafından 2022'de ülke genelinde başlatılan 1/5000 ölçekli arazi kullanım planlaması çalışmalarının 7 yıl içinde tamamlanması hedefleniyor.

İşlenmeyen tarım arazilerinin üretime kazandırılması

Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nda yapılan değişikliklerle hisselilik, mülkiyet ihtilafı, göç gibi gerekçelerle üst üste iki yıl işlenmeyen tarım arazilerinin ekonomiye kazandırılması amacıyla ve kira bedellerinin maliklere ödenmesi koşuluyla Bakanlık eliyle tarımsal üretim amaçlı kiralınması sağlanacak. 2024 ve 2025 üretim yıllarında işlenmeyen tarım arazilerinin tespit edilmesi ve 2025'in son çeyreğinde ilk kiralamanın yapılması planlanıyor.

Topraksız veya az topraklı çiftçilerin, yeter gelirli tarımsal aile işletmeleri kurabilecek şekilde hazine arazileriyle topraklandırılması çalışmaları kapsamında 2023'e kadar 16 bin 670 çiftçi ailesine 1 milyon 69 bin dekar hazine arazisi dağıtıldı. 2020'den bugüne kadar Türkiye genelinde dağıtılan arazi ve arsa bedeli ile kira gelirleri kapsamında toplam 341,3 milyon lira tahsilat yapıldı.

Nitrat Eylem Planı uygulanacak

Su kaynaklarının tarımsal faaliyetlerden kaynaklı kirliliğe karşı korunmasına yönelik çalışmalar kapsamında tarımsal kaynaklı kirliliğin tespiti ve nitrata hassas bölgelerin belirlenmesi amaçlanıyor. Türkiye genelinde 4 bin 852 istasyonda sularda tarımsal kaynaklı nitrat kirliliği izleme çalışmaları yürütülüyor. Yıllık yaklaşık 15 bin numune alınarak farklı parametrelerde toplam 85 bin analiz yapılıyor. Ayrıca gelecek yıldan itibaren uygulanmak üzere Nitrat Eylem Planı hazırlandı.

Nitrat Eylem Planı'nda, arazi, gübreleme, hayvansal gübre ve sulama yönetimleri konularında toprak ve su kaynaklarının korunmasına yönelik tedbirler yer alıyor.

Tarım, gıda ve içecek sektörü verileri: İhracat 10 ayda 21,29 milyar doları buldu

Türkiye İstatistik Kurumunun (TİİK) Dış Ticaret Verileri temel alınarak hazırlanan Türkiye Gıda ve İçecek Sanayii Dernekleri Federasyonu (TGDF) Dijital Veri Paneli'ne göre, bu yıl 10 ayda tarım, gıda ve içecek sektörü geçen yılın aynı döneme göre yüzde 5,64 artışla 21,29 milyar dolar ihracat ve yüzde 7,43 artışla 18,26 milyar dolar ithalat yaptı.

TGDF'den yapılan açıklamaya göre, Ekim 2023 itibarıyla aylık temelde ihracat geçen yıl aynı döneme kıyasla **yüzde 14,49** artışla **2,57 milyar dolar** olurken, ithalat ise geçen yıl aynı döneme göre **yüzde 7,73** azalarak **1,41 milyar dolar** oldu. Ekim ayında buğday ithalatı **yüzde 14,3** artarken, soya fasulyesi ithalatı **yüzde 18,2** düştü.

Ekim ayında sığır ithalatı yüzde 961 arttı. Yılın 10 ayında toplam 859,6 milyon dolar tutarında sığır ithalatı yapılırken, sadece ekim ayındaki sığır ithalatının tutarı 154,1 milyon dolar oldu. Ekim ayındaki sığır ithalatında en büyük pay 67,3 milyon dolarla Brezilya'ya ait olurken, bu ülkeyi 34,7 milyon dolarla Uruguay ve 11,5 milyon dolarla Çekya izledi.

Tarım, gıda ve içecek sektöründe dış ticaret dengesi ocak-ekim döneminde 3,03 milyar dolar fazla verdi. Geçen yıl ocak-ekim döneminde dış ticaret dengesi 3,15 milyar dolar fazla vermişti. Ekim ayı itibarıyla aylık bazda ise dış ticaret dengesi 1,16 milyar dolar fazla verdi.

TÜİK Dış Ticaret Verileri temel alınarak hazırlanan TGDF Dijital Veri Paneli'ne göre, bu yıl 10 ayda tarım, gıda ve içecek sektörü geçen yılın aynı döneme göre yüzde 5,64 artışla 21,29 milyar dolar ihracat ve yüzde 7,43 artışla 18,26 milyar dolar ithalat yaptı.

İhracatta un, rafine ayçiçeği yağı ve fındık içi öne çıktı
Yılın 10 ayında birim ihracat değeri geçen yıl aynı döneme kıyasla yüzde 4,6 düşüşle 1.145 dolar/ton oldu. İthalat birim değeri ise geçen yıl aynı dönemle karşılaştırıldığında yüzde 9,4 azalarak 630 dolar/ton oldu.

2023 yılının 10 ayında ihracatta öne çıkan ürünlerde ilk sırayı 1 milyar 237,6 milyon dolar ile un aldı. Bu ürünü 800,8 milyon dolar ile rafine ayçiçeği yağı ve 728,2 milyon dolar ile fındık içi izledi. Bu ürünler, ocak-ekim dönemi itibarıyla toplam ihracatın yaklaşık yüzde 12,9'unu oluşturdu.

Aynı dönemde ithalatta ise en fazla ithal edilen ürün 2 milyar 989,9 milyon dolar ile buğday oldu. Buğdayı 1 milyar 521 milyon dolar ile soya fasulyesi ve 1 milyar 173,7 milyon dolar ile ham ayçiçeği yağı takip etti. Bu 3 ürün, ocak-ekim dönemi itibarıyla toplam ithalatın yüzde 31,1'ini oluşturdu.

En fazla ihracat Irak'a yapıldı

Bu yılın 10 ayında dış ticaret verileri ülke bazında değerlendirildiğinde, en fazla ihracat yapılan ülke 2 milyar 564 milyon dolar ile Irak oldu. Irak'tan sonra en fazla ihracat, 1 milyar 524 milyon dolar ile Almanya'ya, 1 milyar 424 milyon dolar ile Rusya'ya, 1 milyar 295 milyon dolar ile ABD'ye ve 976 milyon dolar ile İtalya'ya yapıldı.

Aynı dönemde ülke bazında ithalat en fazla 4 milyar 365 milyon dolar ile Rusya'dan yapıldı. Bu ülkeyi, 2 milyar 526 milyon dolar ile Ukrayna, 1 milyar 698 milyon dolar ile Brezilya, 832 milyon dolar ile ABD ve 829 milyon dolar ile Malezya izledi.

Türkiye, yılın 10 ayında en fazla ihracat yaptığı ülkelerden Irak'a un, dondurulmuş tavuk eti, kırmızı mercimek; Almanya'ya ambalajlı fındık, fındık içi, kiraz; Rusya'ya ise alabalık, şeftali ve mandalina ihraç etti.

Türkiye aynı dönemde en fazla ithalat yaptığı Rusya'dan buğday, dane mısır, ham ayçiçeği; Ukrayna'dan buğday, ham ayçiçeği yağı, soya fasulyesi, Brezilya'dan ise soya fasulyesi, sığır ve kahve ithal etti.

Bayraktar: Tarım arazilerinin amaç dışına çıkarılması kesinlikle önlenmeli

Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) Genel Başkanı Şemsi Bayraktar, tarım topraklarının korunmasıyla ilgili çalışmalar her ne kadar devam etse de Türkiye'nin hızla artan nüfusu karşısında yetersiz kaldığını belirterek, "Artık bir karış toprak dahi kaybedilmemelidir. Bu amaçla tarım arazilerinin amaç dışına çıkarılması kesinlikle önlenmelidir." dedi.

Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) Genel Başkanı Şemsi Bayraktar, 5 Aralık Dünya Toprak Günü dolayısıyla düzenlediği basın toplantısında, toprağın korunması, gıda güvenliği, su temini, biyolojik çeşitlilik ve iklimin düzenlenmesi anlamına geldiğini, sürdürülebilir kalkınmanın yolunun da toprağın korunmasından geçtiğini söyledi.

FAO verilerine göre, dünyada 2022 yılında 691 ila 783 milyon insanın açlıkla karşı karşıya kaldığını belirten Bayraktar, iklim değişikliği nedeniyle 2050 yılında tahıl fiyatlarının yüzde 29'a varan oranda artacağı ve milyonlarca kişinin daha açlık riskiyle karşı karşıya kalacağını tahmin edildiğine dikkat çekti. Bu durum bile gelecekte tarımsal üretimde yaşanabilecek kayıpların ne denli büyük olacağını bir göstergesi olduğunu kaydeden Bayraktar, "Tarıma elverişli topraklarımız, şehirleşmeyle birlikte artan endüstriyel sahalar tarafından hızla yok ediliyor. Kurulan fabrikalar toprağa ve suya kirlenici maddeler salarak yaşam döngüsünü olumsuz yönde etkiliyor. Yanlış toprak ve su yönetimi uygulamaları toprak erozyonunu, toprak biyoçeşitliliğini, toprak verimliliğini, su kalitesini ve miktarını etkiliyor. Organik madde ile zenginleştirilmiş sağlıklı topraklar, suyun tutulması ve kullanılabilirliğinin düzenlenmesinde çok önemli bir rol oynuyor. Bu gerçeklerle toprak ve su kaynaklarına gereken önem verilmeli ve korunmalıdır." dedi.

“Ülkemizin su fakiri olma ihtimali bulunuyor”

Yapılan iklim modellemelerine göre sıcak hava dalgaları, orman yangınları, kuraklık, şiddetli yağışlar giderek etkisini daha da arttıracığına dikkat çeken Bayraktar, “Ülkemizin de içinde bulunduğu Doğu Akdeniz Havzası, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin en fazla yaşanacağı bölgelerin başında geliyor. Veriler incelendiğinde; Akdeniz Havzası’nda son yıllarda yağışların azaldığı net bir biçimde görülüyor. Zaten su stresi altında olan ülkemizin ilerleyen süreçte su fakiri olma ihtimali bulunuyor. Gerek sulama suyu kullanımında, gerekse ev ve sanayi tüketiminde hepimiz su kaynaklarımızın sürdürülebilirliği için üzerimize düşeni yapmalıyız.” diye konuştu.

Kişi başına düşen arazi 2,8 dekar

Türkiye’nin nüfusu yıldan yıla artarken tarım alanlarının azalmasının kişi başına düşen arazi miktarının gerilemesine neden olduğun belirten Bayraktar, istatistiklere göre 2005 yılında kişi başına 3,9 dekar arazi düşerken, bu değer 2010 yılında 3,4 dekara, 2015 yılında 3 dekara 2021’de ise 2,7 dekara gerilediğini aktardı.

Tarımın en temel sermayesi olan tarım arazilerini korumak, sürdürülebilirlik açısından büyük önem taşıdığını vurgulayan Bayraktar, devamında şunları söyledi: “Son yıllarda atıl tarım arazilerinin üretime kazandırılmasının yanı sıra tarım arazilerinin korunması amacıyla pek çok çalışma yapılarak kanunlar çıkarıldı. Atıl tarım arazilerinin üretime kazandırılması, miras yoluyla arazilerinin bölünmesinin engellenmesi gibi uygulamalar ile 2019 yılında 23 milyon 99 bin hektar olan toplam işlenen tarım alanı 2022 yılında yüzde 3,3 oranında artarak 23 milyon 864 bin hektara ulaştı. Yapılan çalışmalar sonuç verdi ve ülkemizde son yıllarda gerileyen kişi başı arazi büyüklüğü 2022 yılında 2,8 dekara çıkarak az da olsa artış gösterdi. İşlenen tarım alanlarının artırılmasına yönelik çalışmalara bu yıl bir yenisi eklenerek, mülkiyet ve mirasçılık sorunları nedeniyle işlenemeyen veya işlense de ÇKS’ye kayıt olamayan arazilerin, ÇKS’ye kaydının yapılarak tarımsal üretime kazandırılması sağlandı. Bu değişiklik ile yaklaşık 3 milyon hektar tarım alanının üretime kazandırılacağı öngörülüyor. Tarım topraklarının korunmasıyla ilgili çalışmalar her ne kadar devam etse de ülkemizin hızla artan nüfusu karşısında yetersiz kalıyor. Artık bir karış toprak dahi kaybedilmemelidir. Bu amaçla tarım arazilerinin amaç dışına çıkarılması kesinlikle önlenmelidir. Karayollarını ve şehirlerin gelişimini projelendirirken, verimli tarım arazileri yerine tarıma elverişli olmayan, daha verimsiz arazilerin kullanılmasına özen gösterilmelidir. Birinci sınıf sulamaya uygun tarım arazilerimizin, imara açılmasına asla izin verilmemeli, bu arazilerin üzerine sanayi tesisleri, şehirler kurulmamalıdır. Turizm, madencilik ve ulaştırma için verimli tarım arazileri kullanılmamalı, meyve ağaçlarını, zeytinlikleri kesip yazlıklar inşa edilmemelidir.”

“Toprakların imara açılması nedeniyle yerinde üretim zorlaştı”

Toprakların imara açılarak kaybedilmesi birçok ilde yerinde üretim yapmayı zorlaştırdığı için o ilin tüketicileri meyve ve sebzeyi daha pahalı yemek zorunda kaldığına işaret eden Bayraktar, “Örnek vermek gerekirse 30-40 sene önce İstanbul

ilimizin meyve sebze kaynağı İstanbul ilçeleri ve Kocaeli, Sakarya gibi illerdi. 50 kilometrelik bir mesafeden sebze meyve temin ediliyordu. Bu illerin imara açılarak topraklarını kaybetmesi sonucu yerinde üretim imkânı azaldı. Kaynak uzaklaştı, bugün İstanbul'a 600-700 kilometre mesafeden meyve sebze geliyor. Maliyet artışı nedeniyle İstanbullu tüketici meyve sebzeyi pahalı yemek zorunda kalıyor." dedi.

"Toprak Koruma Kurullarında çiftçi temsilcilerinin bulunması zorunlu olmalıdır"

İllerde Toprak Koruma Kurullarının tarım arazilerinin amaç dışı kullanımı konusunda kararlar verdiğini söyleyen Bayraktar, "Çocuklarımıza bırakacağımız mirasın kararının verildiği Toprak Kurullarında çocuklarımıza ihanet edilmesin, bir değil bin kez düşünerek karar alınsın. Kurullarda toprağın, tarımın önemini çiftçi adına anlatacak, toprağın sahibi olan çiftçilerimizin temsilcisi Ziraat Odalarının bulunması zorunlu olmalıdır. Bu Kurullarda çiftçinin, toprağın önemini en iyi Ziraat Odası Temsilcisi anlatacaktır. Bazı illerde çiftçi temsilcisi Ziraat Odaları yerine ticaret erbabının temsilcileri görev yapmaktadır. Toprağın sahibinin bulunmadığı Toprak Kurullarında toprağı korumak, imara açılmasını önlemek nasıl mümkün olacaktır? Toprak Koruma Kurullarına gelen arazilere artık vazgeçilemez gözüyle bakılmalı, imzalar atılırken gelecek nesillere ihanet edilmemelidir." şeklinde konuştu.

"Tarım arazisi satışlarında tarımsal faaliyet zorunluluğu olmalı"

Türkiye'de tarımsal üretim maliyetlerindeki artışlar nedeniyle tarımsal üretimde yeterli gelir elde edemeyen üreticilerin üretimden kopmasına ve arazilerini elden çıkarmalarına neden olduğuna belirten Bayraktar, şöyle konuştu: "Tarım arazileri üretim aracı olmaktan çıkarak birer yatırım aracı haline dönüştü. Özellikle icralık araziler internet ortamında ihale usulü ile satılıyor. Değerinin üzerinde fiyatlarla satılan arazileri bölge insanı alamıyor. Bu tür satışlar tarım dışı amaç için arazi almak isteyenlerin işini kolaylaştırarak arazilerin farklı amaçlarla kullanımının önünü açıyor. Tarımsal arazilerin amaç dışı kullanımının engellenmesi amacıyla arazilerin el değiştirmesinde tarımsal faaliyet yapılması zorunluluğu getirilmelidir. Son yıllarda ülkemizde yabancı uyruklu vatandaşların sayısı her geçen yıl artıyor. Nüfusu artan yabancıların ülkemizde arazi alma talebi de arttı. Ülke ve köylerimizin güvenliği bakımından yabancılara tarım arazilerinin satışı yasaklanmalıdır. Arazi satış veya kiralama öncelik köy insanına tanınarak uygun fiyat ve şartlarda uzun vadeli taksit seçenekleri sunulmalıdır. Köylerimizin sosyal düzeninin bozulmamasına dikkat edilmelidir. Ülkemizde son yıllarda giderek popüler hale gelen, insanlara şehirden uzakta yaşamayı cazip gösteren hobi bahçesi, tiny house, bungalov benzeri yaşama alanları, tarım arazilerinin parçalanmasına ve çarpık yapılaşmanın oluşmasına neden olmaktadır. Bu tür yapılanmalara kesinlikle izin verilmemelidir. Tarımsal üretimin temeli topraktır. Öncelikle sahip olduğumuz toprak ve su kaynaklarına sahip çıkmalıyız. Var olan kaynaklarımızın gelecekte artacak ülke nüfusu ve beklenen iklim değişikliğinin olumsuz senaryolarına karşı etkin ve sürdürülebilir kullanımı konusunda gereken hassasiyeti ülke olarak göstermeliyiz."

Deprem bölgeleri için sağlanan dış finansman 2,4 milyar doları buldu

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenen bölgenin kalkındırılması amacıyla bu yıl Avrupa Konseyi Kalkınma, Dünya, Avrupa Yatırım, İslam Kalkınma ve Asya Altyapı Yatırım bankalarından yaklaşık 2,4 milyar dolarlık dış finansman sağladıklarını bildirdi.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, Türkiye'nin sağladığı dış finansman kaynaklarına ilişkin bilgi verdi.

Kahramanmaraş merkezli depremlerin yol açtığı hasarların giderilmesi ve bölgenin yeniden inşası amacıyla dış finansman temini çalışmalarının devam ettiğini belirten Şimşek, bu kapsamda Asya Altyapı Yatırım Bankasının Türk Eximbank'a 100 milyon dolar finansman sağladığını ifade etti.

Şimşek, söz konusu finansmanla depremde etkilenen illerdeki altyapıların onarımı ve geliştirilmesine yönelik ihracat sektöründe faaliyet gösteren firmalara destek olunmasının amaçlandığına işaret ederek, "Ayrıca İslam Kalkınma Bankasından da Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankasına 100 milyon dolar tutarında finansman sağladık." dedi.

Bu kaynağın, depremde etkilenen bölgede ve bu bölgeyle ilişkide bulunan işletmelere yönelik tarımsal ürünler ve gıda güvenliği projelerinin finansmanı için kullanılacağını dile getiren Şimşek, şunları kaydetti:

"Deprem bölgesinin kalkındırılması amacıyla bu yıl Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası, Dünya Bankası, Avrupa Yatırım Bankası, İslam Kalkınma Bankası ve Asya Altyapı Yatırım Bankasından olmak üzere yaklaşık 2,4 milyar dolar tutarında dış finansman sağladık. Hem yıl sonuna kadar hem de önümüzdeki yıl içinde uygun koşullu dış finansman sağlama girişimlerimizi kararlılıkla sürdüreceğiz. Sağlanan bu finansman imkanlarıyla depremden etkilenen illerdeki ihracatçı firmalar ile bu bölgedeki işletmelerin tarım ve gıda projeleri desteklenecek."

Şimşek, daha önce de Avrupa Yatırım Bankasından deprem yaralarını sarmak ve kentlerin yeniden inşasına katkı sağlamak amacıyla 400 milyon avro finansman sağlandığını açıklamıştı.

Yabancı, TL'ye dönüş kapısını tahville araladı

Rasyonelleşme kapsamındaki faiz artışları ile Türkiye'nin risk puanının düşmesi, TL varlıklara ilgiyi artırıyor. Son 4 yılda TL varlıklardan 70 milyar dolar seviyesinde çıkış yapan yabancı yatırımcının özellikle tahvil tarafında artan ilgisi dikkatle izleniyor.

Şebnem TURHAN

Normalleşme ve sadeleşme politikalarıyla beraber piyasa uzmanlarının yabancı yatırımcıların ilk giriş noktasının tahviller olacağı vurgusu verilere yansımaya başladı. 2 yıl vadeli tahvil ihalesinin ardından dünkü 10 yıl vadeli tahvile de rekor talep geldi. Yabancı talebiyle faizler de düşüyor.

Seçimlerin ardından yeni ekonomi ve Merkez Bankası yönetiminin uyguladığı politikalarla yeniden oluşmaya başlayan güven ile düşen 5 yıllık ifl as risk primi CDS'ler yabancı yatırımcının yönünü yeniden Türkiye'ye ve TL varlıklara çevirmesini sağladı. Son 4 yılda TL varlıklardan 70 milyar dolar seviyesinde çıkış yapan yabancı yatırımcının ilk giriş yapacağı yer olarak ise devlet iç borçlanma senetleri görülüyor. Nitekim son haftalarda yaşananlar yabancı girişinin başladığını ve gerisinin geleceğine işaret ediyor. Önceki gün düzenlenen iki yıllık tahvil ihalesine yabancı talebi yoğun olurken dünkü 10 yıllık tahvil ihalesine rekor talep geldi. Dünkü 10 yıllık tahvil ihalesinde ortalama bileşik faiz yüzde 26,87 oldu. Piyasada ise 2 yıllık gösterge tahvil faizi yüzde 40'ın, 5 yıllık gösterge tahvil faizi yüzde 30'un altına inerken, 10 yıllık gösterge tahvil faizi ise yüzde 26,64'a kadar sert geriledi.

500-600 milyon dolar geçen hafta girdi

Bankacılık sektörü kaynaklarından edinilen bilgiye göre geçen hafta uluslararası yatırım bankası JP Morgan iki devlet tahvilini bono endeksine ekledi. Bu 500-600 milyon dolarlık bir giriş sağladı. Bu veri ise yarın açıklanacak olan Merkez Bankası haftalık menkul kıymet verilerinde görülecek. Bunun yanı sıra pazartesi düzenlenen iki yıllık tahvil ihalesine ise çok yüksek bir yabancı yatırımcı talebi oldu. Talep çünkü ihale öncesinde 10 yıllık tahvil faizlerine de etki etti. Böylece tüm gösterge tahvil faizlerinde düşüş yaşandı. 2 yıllık gösterge tahvil faizi cumaya göre 153 baz puan, 10 yıllık gösterge tahvil faizi 90 baz puan geriledi. 2 yıllık gösterge tahvil faizi yüzde 38,34'i indi.

10 yıllık tahvile rekor talep

10 yıllık gösterge tahvil faizi ise dün yeni rekorlara imza attı. İhale öncesi rekabetçi olmayan teklifli ere satışta bankaların talebi 37 milyar 388,2 milyon lira oldu. 10 yıllık tahvil ihalesi öncesi kamuya 5 milyar lira, piyasa yapıcı bankalara ise 10 milyar liralık net satış yapıldı. İhalede net satış 14.55 milyar lira gerçekleşti. İhale ve ROT satışlarla birlikte ihalede toplam satış 29.55 milyar liraya ulaştı. İhalede ortalama bileşik faiz ise yüzde 26,87 oldu. Bir önceki 10 yıllık tahvil ihalesinde ortalama bileşik faiz oranı yüzde 31,98 seviyesindeydi.

Aralık ayı borçlanma hedefi aşıldı

Dünkü 4 yıllık TLREF'e endeksli tahvil ihalesi öncesinde ise kamuya satış gerçekleşmezken piyasa yapıcılarına 5 milyon lira net satış yapıldı. Piyasa yapıcı bankaların net teklif tutarı ise 15 milyar 901 milyon TL oldu. İhalede ise 8.43 milyar liralık satış yapılırken dönemsel faiz ise yüzde 7,91 oluştu. Böylece Hazine dünkü iki ihalede 42.98 milyar liraya ulaştı. Önceki günkü 2 yıllık tahvil ihalesinde net satış 14.6 milyar lira seviyesindeydi. İki günde 57.58 milyar liralık satışla 45 milyar lira olan aralık ayı iç borçlanma hedefini hayli aştı.

Tahvilde payı yüzde 1'in altında

Merkez Bankası verilerine göre yabancı yatırımcıların devlet tahvillerindeki payı 24 Kasım itibariyle yüzde 0,93 seviyesinde. Bu geçmiş yollardaki seviyenin o kadar altında ki piyasa uzmanları ne kadarlık bir giriş yaşanabileceğine ilişkin tahmin yapmakta zorlanıyor. Bilgi veren bir bankacılık kaynağı, tahvilde yabancı payının yüzde 1'in altında olmasının gidecek çok yer olduğunun işareti olduğunu belirtirken, bir diğer piyasa uzmanı ise son 4 haftadır küçük de olsa tahvil tarafına yabancı girişi gözlemlendiğini hatırlattı. Bilgi veren aynı uzman Merkez Bankası'nın döviz satış ihtiyacının azalmasının da yabancı girişine işaret ettiğini, böylece Merkez Bankası'nın rezerv biriktirebildiğini vurgulayarak ekonomi politikalarının etkisiyle yabancı girişinin devamının geleceğini dile getirdi.

Sermaye girişleri hızlandı

Bilkent Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hakan Kara da sosyal medyada yaptığı paylaşımda Merkez Bankası'nın son iki haftada nette 5.6 milyar dolar döviz alımı yapmış olduğunun görüldüğünü belirterek "Cari işlemler fazlası verilen bir dönem olmadığına göre, sermaye girişlerinin hızlandığı çıkarımını yapabiliriz. Muhtemelen yurtdışı swap girişlerinden kaynaklanıyor" diye yazdı.

İhalelere de ikincil piyasaya da ilgi arttı

Deniz Yatırım Strateji ve Araştırma Genel Müdür Yardımcısı Orkun Gödek, Türk lirası cinsinden varlıkları konuşurken uzun bir aranın ardından yeniden DİBS piyasasına da yer vermeye başladıklarını dile getirerek, şöyle konuştu: "Her ne kadar bir takım regülasyon seti yürürlükteki yerini korusa da büyük bir kısmının yeni TCMB yönetimi tarafından kaldırılmış olması fi yatılma koşullarının da daha sağlık bir ekseninde gerçekleşmesine imkan tanıyor. Sıkılaştıran ve olması gerektiği düzliğe büyük oranda gelen para politikasının yanında Hazine'nin mali denge tarafında attığı adımlar yabancı yatırımcı ile yeniden kurulan iletişim mekanizmasının meyvelerini vermesine oyun alanı açıyor. Nitekim tahvil ihalelerine gelen yabancı talebi ve devamında ikincil piyasaya olan ilgi de artarken, Türk lirasının forward kur seviyelerinin ima ettiği patikadan görece daha iyi trade edeceği düşüncesinin pekişmesi giriş-çıkış açısından yabancı yatırımcı cephesinde yeniden merak duygusu uyandırıyor. Burada enflasyon beklentilerine yapılan atfın frekansındaki artış da yine tahvil piyasasının canlanmasında önemli bir etken. Buradan sonraki süreçte, en azından 2024'ün ilk yarısında, tüm ihalelerin, özellikle de uzun vadeli tahvilin yakından izleneceği kanaatindeyiz. Daha yavaş bir hızda değer kaybedeceği düşünülen lira, carry trade fi krizinin yeniden belirmesi ve beklenen enflasyonla yakın oluşan tahvil faizleri bu piyasanın bir süre daha konuşulmasını mümkün kılmaya aday başlıklar. 2-10y vadeli tahvil spreadinin kısa taraf lehine gelişimi de sıkı duruş korundukça devam edecektir."

Toplam rezervler 140 milyar doları aştı

Bankacıların hesaplamalarına göre, Merkez Bankası toplam rezervleri geçen hafta 140 milyar doları aşarak yeni tarihi zirvesine çıktı. Reuters'ın hesaplamalarına başvurduğu beş bankacı 24 Kasım ile biten hafta 136.5 milyar dolar açıklanan toplam rezervlerin, 1 Aralık ile biten geçen haftada 3.5-3.8 milyar dolar arttığını hesapladı. Bankacıların hesaplamaları hazirandan geçen haftaya toplam rezervlerdeki artışın 41.5 milyar dolara ulaştığını gösteriyor. TCMB'nin swap hariç net rezervleri geçen hafta eksi 51 milyar dolardan eksi 46.5 milyar dolara iyileşme gösterdi. Bankacılar geçen hafta uluslararası net rezervlerde ise yaklaşık 1 milyar dolar düşüş hesapladı. Bu hesaba göre net rezerv 35.81 milyar dolardan geçen hafta 35 milyar dolara geriledi.

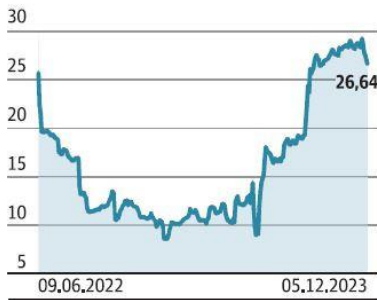
15 Aralık'ta Moody's kararı bekleniyor

Hazine ve Maliye Bakanlığı iç borçlanma stratejisine göre bu ay 45 milyar liralık iç borçlanma öngörüyor. Ocak ve şubatta ise iç borçlanma miktarları artacak. Ocakta 121 milyar liralık, şubatta ise 266.8 milyar liralık iç borçlanma planlanıyor. Bu arada 15 Aralık'ta Moody's'ten gelecek rapor da yabancı yatırımcıların seyri açısından önemli olacak. Öte yandan TCMB, 11 Ocak New York'ta gerçekleşecek Yatırımcı Günü toplantısı düzenleyecek.

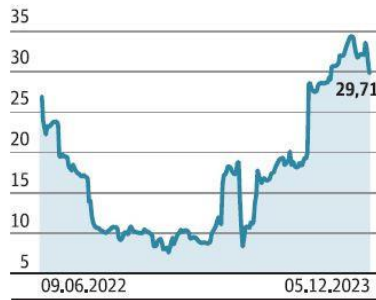
Normalleşme ve sadeleşme adımları etkili

10 Haziran 2022'de bankacılık sektörüne kredi ve mevduatları üzerinden menkul kıymet tesisi zorunluluğu getirilmesiyle birlikte gösterge tahvil faizlerinde piyasa fiyatlamasının dışına çıkmıştı. Enflasyon yüzde 80'e dayanmışken gösterge tahvil faizleri tek haneli seviyelere geriledi. Bu yıl haziranda yeni Merkez Bankası yönetiminin attığı normalleşme ve sadeleşme adımlarıyla bankacılık sektörünün menkul kıymet tesis zorunlulukları azaltıldı.

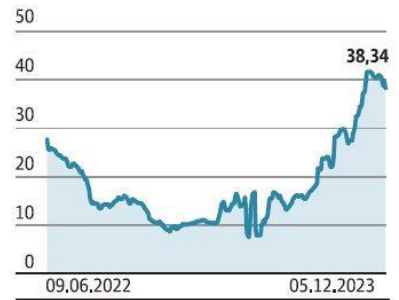
10 yıllık gösterge tahvil faizi (%)

5 yıllık gösterge tahvil faizi (%)

2 yıllık gösterge tahvil faizi (%)

Cumhurbaşkanlığı Kabinesi bugün toplanacak

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, bugün Kabine Toplantısı'na başkanlık edecek. Beştepe'deki toplantının gündeminde Gazze'deki son durumun yanı sıra enflasyonla mücadele, yeni asgari ücret gibi ekonomi başlıkları da olacak.

Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'ndeki kabine toplantısında Gazze'deki son durumun değerlendirilmesi bekleniyor.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Gazze'deki insanlık dramının sona ermesi için yaptığı diplomatik girişimler ve Türkiye'nin insani yardımları ele alınacak.

Kabine toplantısının gündeminde enflasyonla mücadele de olacak. Yeni asgari ücret için 11 Aralık'ta yapılacak ilk toplantı öncesinde son durum değerlendirilecek.

Cumhurbaşkanı Erdoğan Yunanistan'a gidecek

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın son bir haftada yoğun bir görüşme trafiği oldu. Cumhurbaşkanı, Birleşik Arap Emirlikleri ve Katar ziyaretinin ardından Yunanistan'a gidecek.

Toplantıda, Ankara-Atina hattındaki son durumun değerlendirmesi de yapılacak.

Faizle oynamasaydık dolar 12, benzin 13, motorin 15 liraydı

Alaattin AKTAŞ

06 Aralık 2023 Çarşamba

Türkiye ekonomisi için dönüm noktası sayılabilecek tarihlerden biri de Eylül 2021'dir. "Nas" gerekçesiyle faizi indirmeye başladığımız tarih...

Sorunları hep var olmakla birlikte iyi kötü gitmekte olan ekonomiyi vatandaşların büyük bir kesimi açısından iyice zora soktuğumuz... Bu çerçevede fiyatların tırmanmasına yol açacak ve hayat pahalılığının görülmedik boyuta ulaşmasına zemin hazırlayacak kararı aldığımız tarih...

Tabii ki "**Biz bu adımı atalım da vatandaş perişan olsun**" düşüncesiyle yola çıkılmamıştır; ama sonuç ortada, demek ki yapılan yanlış olmuştur.

İşte Eylül 2021'den bir ay öncesini, Ağustos 2021'i milat kabul ederek önceki 27 ayla sonraki 27 ayı bu kez üç gösterge üstünden karşılaştırmak istiyorum.

Üç gösterge ve genel fiyat artışı
Üç temel gösterge; dolar kuru ile benzin ve motorin fiyatı.

Aslında son söyleneceği en başta, başlıkta söylemiş oldum zaten.

Önce 27'şer aylık dönemlerdeki genel fiyat artışına ilişkin verilere bakalım.

Ağustos 2021'den önceki 27 ayda, yani Mayıs 2019-Ağustos 2021 arasında tüketici fiyatları yüzde 36 arttı. Hani şimdi bu yılki artışı yüzde 65'te tutmaya, 2024 artışını yüzde 36'ya indirebilmeye çalışıyoruz ya; faiz indiriminden önceki, yani milattan önceki 27 ayda da yüzde 36 artış olmuştu. 27 ayda!

Ağustos 2021'den sonraki 27 ayda, yani Eylül 2021-Kasım 2023 arasındaki tüketici fiyat artışı ise tam yüzde 221.

Fiyat artışında 36'dan 221'e... Müthiş bir tırmanış ve başarı hikayesi!

Dolar 12 lirada kalabilirdi

Eğer faizi indirerek dövizin fırlamasına yol açmasaydık ve dolar milattan önce olarak nitelediğim Ağustos 2021'den önceki 27 aydaki kadar, yani yüzde 40 artsaydı kasım ayı ortalamasında 11.89 liraydı. Hadi yuvarlayalım, 12 liraydı.

Dolar kasım ayı ortalamasında ne oldu; 28.59 lira.

MÖ yüzde 40 artan dolar, MS tam yüzde 237 artış gösterdi.

40 nere, 237 nere!

Niye böyle olduğunu biliyoruz.

Peki bunun maliyeti ne, daha da önemlisi bu maliyeti kim ödedi ve ödemeye devam ediyor?

Ya benzin ve motorin?

Benzin ve motorin fiyatı uluslararası piyasalarda oluşan fiyatlara göre değişiyor. Türkiye İtalya'nın Cenova kentindeki ürün borsasında oluşan fiyatları esas alıyor. Bu borsadaki fiyat çok değişmese de, bizde özellikle döviz kurundaki değişime bağlı olarak perakende fiyatta zaman zaman çok hızlı dalgalanmalar, genellikle de artışlar görülebiliyor. Perakende fiyatı etkileyen kar marjları ve vergiler gibi etkenler de var ama temel belirleyici döviz kuru değişimi.

Öncelikle şunu söyleyelim; eğer döviz kurunda milattan sonra da, milattan önceki gibi yüzde 40 artışta kalabilseydik, kasım ayı ortalamasında araçlarımızın deposunu doldururken benzine 35 değil 13 lira, motorine 38 değil 15 lira ödeyecektik.

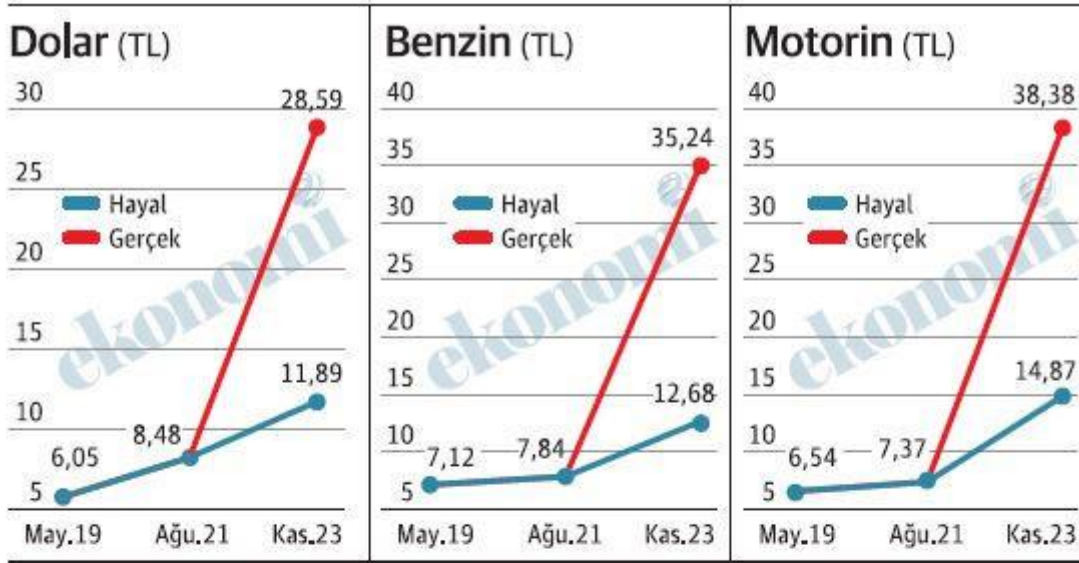
Benzin ve motorin fiyatının bu düzeylere tırmanması (üstelik bir dönem daha da yukarı çıkmıştı), hiç öyle uluslararası piyasalarla, petrol fiyatlarıyla ya da başka etkenlerle açıklanacak bir durum değil.

Biz dövizin artmasına yol açtık, benzin ve motorin fiyatları da tırmandı, bu kadar.

Cenova'daki borsada oluşan fiyatlar da milattan önceye göre milattan sonra daha çok arttı; ama o artış ne ki!

Son 27 ayda benzin Cenova borsasında yüzde 15, motorin yüzde 44 artış gösterdi. Bizde perakende satış fiyatındaki artış ise benzinde yüzde 289, motorinde 385.

Borsa fiyatındaki artışa makul bir kur artışını da koyun; biz doların yüzde 40 artmasına bağlı bir hesap yaptık, işte sonuçta benzin yüzde 62 artarak 13 liraya, motorin yüzde 102 artarak 15 liraya çıkacaktı. İşte hayaller başka, gerçekler başka...

Dolar, benzin ve motorinde milattan önce ve milattan sonra

	2019 Mayıs	2021 Ağustos	2023 Kasım	Değişim (Yüzde)	
				MÖ 27 ay	MS 27 ay
Yaşanan durum					
Dolar	6,05	8,48	28,59	40,2	237,1
Benzin	7,12	7,84	35,24	10,1	349,5
Motorin	6,54	7,37	38,38	12,7	420,8
(Dolar/Ton)					
Benzin	668	705	813	5,6	15,4
Motorin	636	587	845	-7,7	43,9
(TL/Ton)					
Benzin	4.040	5.978	23.252	48,0	288,9
Motorin	3.850	4.979	24.156	29,3	385,2
Dolar artışı yüzde 40'ta kalsaydı					
Dolar	6,05	8,48	11,89	40,2	40,2
Benzin	7,12	7,84	12,68	10,1	61,7
Motorin	6,54	7,37	14,87	12,7	101,8
(Dolar/Ton)					
Benzin	668	705	813	5,6	15,4
Motorin	636	587	845	-7,7	43,9
(TL/Ton)					
Benzin	4.040	5.978	9.669	48,0	61,7
Motorin	3.850	4.979	10.045	29,3	101,8

Çalışan azaldı emekli arttı

Naki BAKIR

06 Aralık 2023 Çarşamba

Prim ödeyenlerin net 777 bin 84 kişi azaldığı yılın ilk 9 ayında, aylık alan sayısı 1 milyon 818 bin kişi arttı.

Bir emekliye düşen çalışan sayısı eylülde 1,71'e indi. En çok sigortalı çalışan ve emeklinin bulunduğu İstanbul'da, 9 ayda aktif sigortalı sayısı 341 bin 378 azalırken, emekli sayısı 463 bin 813 arttı. Sigortalı sayısında en fazla artış ise 151 bin 159'la Antalya'da.

Sosyal güvenlik kapsamı (Kişi)					
	Eylül 2022	Aralık 2022	Eylül 2023	9 Aylık Değişim	
				Sayı	%
AKTİF SİGORTALILAR	26.148.415	26.344.234	25.567.150	-777.084	-2,9
- Zorunlu	23.692.191	23.741.403	23.217.574	-523.829	-2,2
4/a	17.391.504	17.332.991	16.595.470	-737.521	-4,3
4/b	2.572.393	3.131.996	2.973.306	-158.691	-5,1
4/c	3.222.831	3.276.416	3.648.799	372.383	11,4
- Çıkarık	549.295	636.302	561.967	-74.345	-11,7
- Yurt dışı Tophaluk	15.740	15.671	14.228	-1.443	-9,2
- Tarım (4/a-2925)	25.525	22.987	19.262	-3.725	-16,2
- Diğer Sigortalılar	416.060	435.548	446.779	11.231	2,6
- Stajyer ve Kursiyerler	1.449.604	1.492.323	1.307.350	-184.973	-12,4
EMEKLİ VD. AYLIK ALANLAR					
- Dosya sayısı olarak	13.070.429	13.128.225	14.958.820	1.830.595	13,9
- Kişi sayısı olarak	13.869.827	13.933.020	15.751.917	1.818.897	13,1
Yaşlılık Aylığı Alanlar	9.470.988	9.499.096	11.259.260	1.760.164	18,5
Mahullük Aylığı Alanlar	124.539	125.046	124.527	-519	-0,4
Vazife Mahullük Aylığı Alanlar	15.028	15.116	15.390	274	1,8
Ölüm Aylığı Alanlar	4.075.049	4.107.716	4.165.364	57.648	1,4
Sürekli İş göremezlik Geliri Alanlar	84.749	85.526	86.937	1.411	1,6
Sürekli İş göremezlik Ölüm Gel. Al.	99.474	100.520	100.439	-81	-0,1
AKTİF / PASİF ORANI	2,00	2,01	1,71		

Emeklilikte Yaşa Takılanlar (EYT) düzenlemesinden yararlanarak emekli olanların da etkisiyle sosyal güvenlik sisteminde dengeler radikal biçimde değişti.

Yılın ilk dokuz ayında toplam sigortalı çalışan sayısı 800 bine yakın azalırken, emekliler ve diğer aylık alanların sayısında 2 milyona yakın artış oldu. Sosyal Güvenlik Kurumu'nun (SGK) verilerine göre çıraklar, muhtarlar, stajyer ve kursiyerler, tarımda kendi adına sigortalılar ve yurt dışı topluluk çalışanları da dahil adına Kurum'a prim yatırılan 'aktif sigortalılar'ın, Aralık 2022 itibarıyla 26 milyon 344 bin 234 olan toplam sayısı, bu yılın eylül ayında 25 milyon 567 bin 150'ye geriledi.

Toplam aktif sigortalı çalışan sayısı ocak-eylül döneminde yüzde 2,9 oranında net 777 bin 84 kişi azaldı. Sosyal güvenlikle bir emekliye düşen sigortalı çalışan sayısını gösteren aktif/pasif dengesi 2022 sonundaki 2,01 düzeyinden eylül sonunda 1,71'e indi.

İşçi, esnaf azaldı, memur arttı

Eylül 2023 itibarıyla aktif sigortalıların 23 milyon 217 bin 574'ünü uzun vade sigorta kolları kapsamındaki 'zorunlu' sigortalılar oluşturuyor.

Yeni mevzuatta '4/a' olarak tanımlanan eski SSK'lı 16 milyon 595 bin 470 sigortalı ile '4/b' olarak tanımlanan 2 milyon 973 bin 305 BağKur'lu esnaf ve '4/c' olarak tanımlanan Emekli Sandığı kapsamındaki 3 milyon 648 bin memur bu kategoride yer alıyor. Tarım Bağ-Kur'luları ile muhtarlar da bu sayıya dahil bulunuyor. Yılın ilk dokuz ayında söz konusu zorunlu sigortalılardan 4/a kapsamındakilerin sayısı 737 bin 521, 4/b kapsamındaki esnaf sayısı da 158 bin 691 azalırken, memur sayısının 372 bin 383 kişi arttı.

Sigortalı sayısında artış-azalış ve emekli sayısındaki artışta ilk on il (Ocak-eylül)					
Aktif Sigortalı Sayısı				Emekli Sayısı En Çok Artan	
En çok artan		En fazla azalan		Artan	
ANTALYA	151.159	İSTANBUL	-341.378	İSTANBUL	463.813
MUĞLA	61.211	İZMİR	-62.016	ANKARA	155.320
AYDIN	4.027	HATAY	-58.855	İZMİR	120.575
ERZİNCAN	1.313	BURSA	-56.323	BURSA	102.362
OSMANİYE	1.295	ANKARA	-53.177	KOCAELİ	63.920
DİYARBAKIR	1.209		-33.541	ANTALYA	61.246
KİLİS	1.078	KOCAELİ	-27.497	KONYA	42.651
TUNCELİ	1.000	MALATYA	-27.322	ADANA	41.644
BİTLİS	934	TEKİRDAĞ	-24.657	DENİZLİ	39.654
ŞANLIURFA	387	KAYSERİ	-22.017	TEKİRDAĞ	38.160

SGK gelir gider dengesi (Ocak-eylül; milyar TL)			
	2022	2023	Değ. %
GELİRLER	700,0	1.523,0	117,6
Prım Gelirleri	483,0	1.093,3	126,4
Yapılandırma	7,3	27,9	282,2
Devlet Katkısı	122,5	228,0	86,1
Ek Ödeme	22,3	42,5	90,6
Faturalı Ödemeler ve Ek Karşılık	53,5	186,7	249,0
Diğer Gelirler	11,5	27,2	136,5
GİDERLER	737,9	1.551,7	110,3
Emekli Aylıkları	471,8	1.005,9	113,2
Sigorta Ödemeleri	8,5	12,5	47,1
Ek Ödeme	20,1	42,1	109,5
Sağlık Harcamaları (Yolluk Dahil)	194,8	379,0	94,6
Faturalı Ödemeler	34,0	95,7	181,5
Yönetim	3,1	6,8	119,4
Yatırım	0,1	0,1	0,0
Diğer Giderler	5,2	9,6	84,6
AÇIK	-37,9	-39,5	4,2
Açık finansmanı	46,2	52,8	14,3

Yine zorunlu sigortalı sayılan Böylece zorunlu sigortalı sayısında net 523 bin 829 kişilik azalma oldu. Diğer aylık alanların sayısı da 253 bin 255 azaldı. Eylül 2023 itibarıyla aktif sigortalılar kapsamında 1 milyon 307 bin 350 stajyer ve kursiyer, 561 bin 957 çırak, 19 bin 262 tarımda kendi adına sigortalı, Türk işverenlerin yurt dışında istihdam ettiği 14 bin 228 ve 446 bin 779 da diğer sigortalı bulunuyor.

Emekli sayısında rekor artış

Aktif sigortalı sayısında sert düşüş yaşanan ilk dokuz ayda EYT düzenlemesinden yararlananların da etkisiyle emekli sayısında ise rekor bir artış yaşandı. Emekli (yaşlılık) aylığı alanlar ile malullük, vazife malulü, ölüm aylığı gibi kategorilerde SGK tarafından aylık ödenen dosya sayısı dokuz ayda yüzde 13,9 oranındaki 1 milyon 830 bin 595 artışla 14 milyon 958 bin 820'ye, aylık alan kişi sayısı da 1 milyon 818 bin 897

artışla 15 milyon 751 bin 917'ye ulaştı.

Bu sayının 11 milyon 259 bin 260'ını mevzuatta 'yaşlılık aylığı' olarak adlandırılan emekli aylığı alanlar oluşturuyor ve dokuz aydaki artışın da 1 milyon 760 bin 164'ü bu kesimde gerçekleşti. Buna göre dokuz ayda emekli sayısı, ölenler düşüldükten sonra net olarak bu kadar arttı. Emekli sayısında dokuz aylık artış yüzde 18,5 oldu .

En çok özel sektör çalışanı yararlandı

Ocak-eylül döneminde 'yaşlılık' (emekli) aylığı bağlananların tamamına yakını, büyük bölümü özel sektör çalışanı olan 4/a kapsamındakiler oluşturuyor. Bu da EYT'den en çok bu kesimin yararlandığını gösteriyor. Toplam aktif sigortalı sayısının rekor düzeyde azaldığı 4/a kapsamındakilerden emekli sayısı ise yüzde 25,1 oranında 1 milyon 577 bin 277 kişi artarak 7 milyon 852 bin 618'e ulaştı.

Aynı dönemde aktif sigortalı sayısı azalan esnaf kesiminde emeklilerin sayısı da yüzde 7,2 oranında 118 bin 196 kişi artarak 1 milyon 759 bin 157'ye yükseldi. Memurlarda ise hem aktif çalışan hem de emekli sayısı artış gösterdi. Emekli memur sayısı dokuz ayda yüzde 4,1 oranında 64 bin 691 kişi artarak 1 milyon 647 bin 485 kişiye ulaştı.

Emekli artışında İstanbul

Ülke nüfusunun yaklaşık beşte birinin yaşadığı İstanbul, ekonomik kapasitesiyle orantılı olarak en fazla aktif sigortalının bulunduğu il olurken, aynı zamanda en fazla sayıda emekliyi de barındırıyor.

Toplam aktif sigortalıların yüzde 23,7 oranındaki 6 milyon 51 bin 744'ü, tüm emekliler ile SGK'dan aylık alan nüfusun da yüzde 19,6 oranındaki 3 milyon 93 bin 158'i bu ilde yaşıyor. Tüm illerde emekli sayısının arttığı ocak-eylül döneminde, aktif sigortalı sayısı ise 70 ilde düşüş gösterdi.

İstanbul hem aktif sigortalı sayısı en fazla azalan hem de emekli ve diğer aylık alanların sayısı en fazla artan il olarak başı çekti. Dokuz ayda İstanbul'da aktif sigortalı sayısı 341 bin 378 kişi azalırken, emekli ve diğer aylık alanların sayısı ise 463 bin 813 kişi arttı.

Bu dönemde İstanbul'da 4/a kapsamında aktif sigortalı sayısındaki 388 bin 53 ve esnaf sayısındaki 17 bin 116 kişilik azalışa karşılık, memur sayısının 63 bin 791 arttığı dikkati çekti. İstanbul'da artan emekli sayısının ise 441 bin 685'ini 4/a çalışanı, 14 bin 685'ini esnaf ve 7 bin 443'ünü memur emeklileri oluşturdu.

Sigortalı sayısındaki düşüşte İstanbul'u 62 bin 16 ile İzmir, 58 bin 855'le Hatay, 56 bin 323'le Bursa ve 53 bin 177 kişi ile Ankara izledi. Sırasıyla Kahramanmaraş, Kocaeli, Malatya, Tekirdağ ve Kayseri, aktif sigortalı sayısı en fazla düşen on il arasına girdi. Emekli sayısındaki artışta ise İstanbul'u 155 bin 320 kişi ile Ankara, 120 bin 575'le İzmir, 102 bin 362 ile Bursa ve 63 bin 920 kişi ile Kocaeli izledi. Antalya, Konya, Adana, Denizli ve Tekirdağ da emekli artışında ilk on il arasında yer aldı

SGK'nın 9 aylık açığı 39,5 milyar

Tahsil edilen sigorta primlerinin dörtte biri kadar 'devlet katkısı', makam, görev, temsil, terör emsal tazminatları, harp malullüğü zamları, emekli ikramiyeleri, faturalı ödemeler ve ek karşılıklar, emeklilere 'ek ödeme', devletçe üstlenilen GSS primleri ve yatırım teşvikleri kapsamında sigorta giderleri gibi bazı sosyal kesimlere yönelik devletçe üstlenilmiş çeşitli ödemeler dolayısıyla bütçeden 593,5 milyar lira tutarında transferin yapıldığı ocak-eylül döneminde SGK'nın gelir-gider dengesi 39,5 milyar lira açık verdi.

Aktif sigortalılardan yapılan prim tahsilatının yanında bütçe transferleri ile birlikte Kurum'un dokuz aylık geliri geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 117,6 artışla 1 trilyon 523 milyar lira olurken; büyük bölümü emekli aylığı ödemeleri ve sağlık harcamaları olmak üzere toplam gideri de yüzde 110,3 artışla 1 trilyon 551,7 milyar liraya ulaştı. Bunun sonucunda 39,5 milyar lira açık veren SGK'ya yılın tümü için ayrılmış 59,2 milyar liralık 'açık finansmanı' ödeneğinin de 52,8 milyarı ilk dokuz ayda kullanıldı.

Sigortalı artışında Antalya

Ocak-eylül döneminde aktif sigortalı sayısı artan 11 il içinde Antalya, açık farkla başı çekti. Bu dönemde Antalya'da sigortalı çalışanların sayısı 151 bin 159 kişi artarak 929 bin 464'ten 1 milyon 80 bin 623'e yükseldi. Aktif sigortalı sayısındaki artışta Antalya'yı 61 bin 211 kişi ile Muğla, 4 bin 27 kişi ile Aydın, 1.313 kişi ile Erzincan, 1.295 kişi ile Osmaniye izledi. Ayrıca Diyarbakır, Kilis, Tunceli, Bitlis ve Şanlıurfa da aktif sigortalı sayısının arttığı gözlemlendi.

Türkiye'de zorlaşan enflasyon ve tarım ilişkisi

Şevket SAYILGAN

06 Aralık 2023 Çarşamba

Enflasyon, fiyat seviyelerindeki genel bir artış olarak tanımlanan ekonomik bir kavramdır. Bir ekonominin enflasyon oranı, ülkedeki tüketim malzemeleri ve hizmetlerinin fiyatlarına olan genel bir etkisini gösterir.

Türkiye gibi tarım sektörünün önemli olduğu bir ülkede, enflasyon ve tarım arasındaki ilişki daha da önemli hale gelir. Son açıklanan Kasım 2023 TÜFE enflasyonu yüzde 61,98 olarak gerçekleşirken, tarım girdisini kullanan gıda enflasyonu yüzde 67,16 oldu.

Tarım sektörünün gelişimi ve yaşadığı sorunlar dikkate alınacak olursa önümüzdeki aylarda da tarım kaynaklı gıda enflasyonu etkisini daha konuşmaya devam edeceğiz. Bu konuda kasım ayı itibarıyla Antalya seralarından almış olduğum bilgiye göre yandaki TABLO bize bu öngörüü oluşturma nedeni olmaktadır.

	ÜRETİM YILI	2020	2021	2022	2023	2024	2024/2023	2023/2022
BİBER	DEKAR ÜRETİM MALİYETİ (SERA SAHİBİ)	24.250 ₺	34.150 ₺	61.450 ₺	80.000 ₺	150.900 ₺	88%	30%
	Üretim 6.000 kg/da (Ortalama Çiftçi)	4,04 ₺/kg	5,69 ₺/kg	10,24 ₺/kg	13,33 ₺/kg	25,15 ₺/kg		
	Üretim 8.000 kg/da (Tecrübeli Çiftçi)	3,03 ₺/kg	4,27 ₺/kg	7,68 ₺/kg	10,00 ₺/kg	18,86 ₺/kg		
	Üretim 10.000 kg/da (Ortalama Çiftçi)	2,43 ₺/kg	3,42 ₺/kg	6,15 ₺/kg	8,00 ₺/kg	15,09 ₺/kg		
	Üretim 12.000 kg/da (İyi Çiftçi)	2,02 ₺/kg	2,85 ₺/kg	5,12 ₺/kg	6,67 ₺/kg	12,56 ₺/kg		
"DOMATES SALATALIK PATLICAN"	Üretim 14.000 kg/da (Tecrübeli Çiftçi)	1,73 ₺/kg	2,44 ₺/kg	4,39 ₺/kg	5,71 ₺/kg	10,77 ₺/kg		
	DEKAR ÜRETİM MALİYETİ (KIRACI)	31.250 ₺	46.350 ₺	74.450 ₺	95.000 ₺	183.900 ₺	93%	27%
	Üretim 6.000 kg/da (Ortalama Çiftçi)	5,20 ₺/kg	7,70 ₺/kg	12,41 ₺/kg	15,83 ₺/kg	30,65 ₺/kg		
	Üretim 8.000 kg/da (Tecrübeli Çiftçi)	3,91 ₺/kg	5,77 ₺/kg	9,31 ₺/kg	11,87 ₺/kg	22,99 ₺/kg		
	Üretim 10.000 kg/da (Ortalama Çiftçi)	3,13 ₺/kg	4,62 ₺/kg	7,45 ₺/kg	9,50 ₺/kg	18,39 ₺/kg		
"DOMATES SALATALIK PATLICAN"	Üretim 12.000 kg/da (İyi Çiftçi)	2,60 ₺/kg	3,85 ₺/kg	6,20 ₺/kg	7,92 ₺/kg	15,36 ₺/kg		
	Üretim 14.000 kg/da (Tecrübeli Çiftçi)	2,23 ₺/kg	3,30 ₺/kg	5,32 ₺/kg	6,78 ₺/kg	13,16 ₺/kg		
	2024 yılı üretim maliyetleri belli olmuş ve ekim kararları bu fiyatlara göre verilmektedir.							
	Kaynak Hüseyin Özyürek, Ziraat Mühendisi, Tahtakalespot Kasım 2023							

Türkiye'deki Tarım Sektörü

Türkiye, tarım sektörü bakımından önemli bir role sahip olan bir ülkedir. 2023 3.çeyrek sonu itibarıyla GSYİH'nin yüzde 10'nu oluşturmaktadır. Tarımsal üretim, Türkiye'nin milli gelirinin önemli bir bileşenidir ve istihdamın yaklaşık yüzde 15'ini sağlamaktadır. Tarım sektörü, ülkenin dış ticaret dengesi açısından da önemlidir ve özellikle son yıllarda tarım sektörü dış ticaret açığı vermektedir. Burada tarımsal girdilerdeki artışın satış fiyatları ile karşılanmaması ile birlikte sürecin ithalat ile “terbiye” edilmeye çalışılmasının getirmiş olduğu kısır döngünün de etkisi belirleyici olmaktadır.

Tarım ürünleri ve enflasyon

Türkiye'deki tarım ürünleri, tüketici enflasyon oranlarını etkileyen önemli bir faktördür. (TÜFE'nin yüzde 25,43'ü gıda ve alkolsüz içecek grubundan gelmektedir. Tarımsal üretim maliyetlerindeki artış, fiyatları yukarı doğru itmekte ve enflasyonu tetikleyebilmektedir. İklim koşulları, tohum fiyatları, tarım girdileri ve diğer faktörler, tarım ürünlerinin fiyatlarını doğrudan etkileyen faktörlerdir. Kasım 2023 TÜFE enflasyonu yüzde 61,98 iken gıda ve alkolsüz içecekler grup enflasyonu yüzde 67,16 olarak gerçekleşmiştir.

Tarım ürünlerinin ihracat ve ithalatı

Türkiye, tarımsal ürünlerin ihracatında güçlü bir konuma sahip olmasına rağmen, bazı tarım ürünlerini ithal etmek zorunda kalmaktadır. İthalat, tarım enflasyonunu etkileyebilen bir faktördür. İthalat fiyatlarındaki artışlar, tarım enflasyonunu artırabilir ve ülkenin genel enflasyon oranını da etkilemektedir. Ocak-Ekim 2023 döneminde tarım sektörünün ithalatı 12 milyar dolar iken ihracat 7,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiş ve dış ticareti artırıcı etki yaratmıştır. Burada ithalatın terbiye edici faktörü bir kere daha karşımıza çıkmıştır.

Tarım politikalarının rolü

Türkiye'de tarım politikaları, enflasyonun kontrol altına alınması için önemli bir rol oynamaktadır. Tarım politikalarının uygulanmasıyla, tarım ürünlerinin üretimi, maliyetleri ve fiyatları üzerinde etkili olunabilir. Ayrıca, tarım politikaları aracılığıyla tarımsal üretimde artış sağlanabilir ve ithalat bağımlılığı azaltılabilir. Ancak tüm bunların makro bir politikada ve özellikle Anayasa'da yazıldığı gibi verilmesi gereken desteklerin gerçekleştirilmesine ve yapısal sorunların (ölçek büyüklüğü, dövizle bağlı girdilerde destek verilmesi, planlı üretim için vadeli piyasaları etkinleştirilmesi gibi) çözülmesine bağlıdır.

Sonuç

Türkiye'deki enflasyon ve tarım ilişkisi kompleks bir durumdur. Artık stratejik öncelik ve ülkenin bir beka sorunu düzeyinde değerlendirilmelidir. Sürdürülebilir tarım süreci tarımsal üretim maliyetleri, iklim koşulları, tarım girdileri ve diğer faktörler, tarım

06.12.2023

ürünlerinin fiyatlarını doğrudan etkilemektedir. Ayrıca, tarım enflasyonunu etkileyen bir diğer faktör ise tarım ürünlerinin ithalatı olduğu, bu tercihin sorunu daha da büyüttüğünün farkına varılması gerekmektedir. Tarım politikaları, enflasyonun kontrol edilmesi ve tarımsal üretimin artırılması için önemli bir role sahiptir ve unutulmamalıdır ki toplumsal kalkınma tarım kesiminin refahının artması ile bağlantılıdır.

Son söz: Çiftçi! milletin efendisidir. Mustafa Kemal ATATÜRK....

Avrupa Türkiye'nin geri dönüşümüne göz dikti

Mine ATAMAN

06 Aralık 2023 Çarşamba

AB, 11,3 milyon ton atık topluyor. AB geri dönüşüm plastik sektöründe yaptığı yatırımlarla yüzde 17 kapasite artışı planlıyor. Türkiye gibi ülkeleri sistemin dışında bırakarak kendisine bağımlı kılmak istiyor.

AB'nin "Ambalaj ve Ambalaj Atıkları" mevzuatında revizyonlar yapıldı, hedefler konuldu. Amaç, 2030 yılına kadar ambalajlardan kaynaklanan sera gazı salınımını 43 milyon tona düşürmek.

Ambalaj sektöründeki ihracat krizi gıdaya sıçrayabilir

Dünyadaki plastiğin yüzde 40'ı, kâğıdın yüzde 50'si ambalajlar için kullanılıyor. Lüks markalardan satın aldığımız paketler Türk Hava Yolları'nın sürdürülebilir projelerini açıklayıp küçük bir ıslak mendil için ambalaj içinde ambalaj çıkan sözde çevreci uygulamaları.

Ortak noktaları "sözde sürdürülebilirlik." 2023 küresel plastik pazarı 712 milyar dolar, geri dönüşüm plastik pazarı 67,3 milyar dolar. Türkiye Avrupa'nın ikinci plastik üreticisi, ihracatımızın yüzde 63'ü plastik ambalaj. Ambalaj pazarındaki 7,5 milyar dolarlık ihracatının yüzde 60'ı Avrupa'ya yapılıyor.

Türkiye geri dönüşüm ambalaj sektörü, altyapısını tamamladı, EFSA, geri dönüşüme yönelik onay verdiği Türk şirketlere Türkiye'den de bir kurumdan onay şartı koşarak süreci çıkmaza sürüyor. İhracat durma noktasına gelebilir. Sorun Çevre, Tarım ve Ticaret Bakanlıkları arasında dolaşıp duruyor, konu Ticaret Bakanına iletiliyor.

Bakan Ömer Bolat, ihracat kaygısıyla süreci hızlandırıyor. Şimdi gözler Tarım ve Orman Bakanlığı'nda, geri dönüşüm ambalaj işletmelerine verilecek onay sürecinin planlanmasında. AB Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Yönetmeliğine göre; AB pazarına sunulan tüm ambalajlar 2030 yılına kadar yeniden kullanılabilir ve geri

dönüştürülebilir olmalı. Sorun sadece ambalajcılarının ihracatı değil, Avrupa'ya ambalajda satılan her gıda ürünü risk altında.

Lobiciler Türkiye'yi çöp bataklığı yaptı

Avrupa'nın lobicileri Türkiye'nin önünü kesmek için basını kullanıyor. Greenpeace gibi çevre örgütleri 2020 yılında "Türkiye Avrupa'dan en çok çöp ithal eden ülke oldu" gibi raporlarla süreci körüklerken, aydın cehaletine kurban entelektüellerimiz de konuya destek veriyor.

Döngüsel ekonominin itici gücü geri dönüşüm

Dünyanın en önemli enerji, kimyasal ve hammadde şirketlerinden olan OMV ve Interzero Avrupa'nın en büyük ayıklama tesisi için ortaklık kurdu. Paboco, 2024 yılından itibaren yüzde 100 geri dönüştürülebilir kâğıt şişeler üretecek.

Almanya'daki Amager Bakke atık yakma tesisi her yıl 150 bin evi ısıtıyor, 63 bin evi aydınlatıyor. Almanya, çıkardığı "Bina Enerji Yasası" ile atıkların yakılmasından ortaya çıkan ısıyı, "yenilenebilir enerji kaynağı" olarak sınıflandırdı. Brezilya 2022 yılında satılan 390 bin ton alüminyum kutunun yüzde yüzünü geri dönüştürerek rekor kırdı. Geri dönüşümün liderleri yüzde 76,6 ile Slovenya ve Almanya. Türkiye yüzde 12 ile listenin sonlarında, çöplerimiz ilgiye muhtaç.

Dünya blockchain ile ambalajlarını takip ederken bizde işler handmade. Sokaklardaki tekerlekli mobil çuvallar, Müslüm Gürses tınılarıyla yerinde ayrıştırma yapıyor. Aktörler göçmenler, mülteciler. Sürecin hızlanması için; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın "Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği'nin" daha sıkı uygulanması, atıkların toplanması ve ayrıştırılması gerekiyor. TÜRKAK'ın da konu ile ilgili bir kılavuz yayınlaması gerekiyor.

Yapay zekâ Türk ürünlerini tehdit ediyor

Yapay zekâ ChatCPG gibi programlarla ülkelerin marka imajları dizayn ediliyor. "En iyi domates İtalya'da yetişir" ya da "Türk gıda ürünleri yüksek düzeyde pestisit içerir, Türk buğdayının genetiği değiştirildi" gibi algılarla endüstrilerde haksız rekabet, spekülasyon yaratılabilir. Avrupa işine geldiği gibi algıyı yönetiyor. GDO ürüne yasak getiren İtalya, plastik üreten şirketlerini korumak için tek kullanımlık plastiklerin yasaklanma sürecini onaylamıyor.

Guardian'ın haberine göre et endüstrisi; "Global Meat Alliance'a hazırlattığı bilimsel raporlarla" COP 28'deki onlarca konuşmacının sunumlarını destekleyerek "et çevreye zarar vermez, hatta faydalıdır" algısı yaratıyor. Velhasıl uygarlık, içindeki küpün şekline göre adalet, refah dağıtıyor. Silah üretenler savaş çıkarıyor, mutluluk satanlar, endişe yaratıyor. Her durumda bizi koruyacak yegâne güç bilim.

Abdulkadir Selvi

İçişleri Bakanı ile konuştuklarımız ve izlenimim

"Bizden bir filmle sizi başbaşa bırakıyoruz" dedi görevli.

Sonra bir film başladı.

Helikopter dağ başında ıssız bir köyde, top oynayan çocukları fark ediyor. Bir süre sonra askeri bir araç geliyor köye, top oynayan çocuklara ay yıldızlı forma ve futbol topu veriyorlar. Askerler ile çocuklar sevinçle kucaklaşıyor. İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya ile medya buluşmamız işte bu sıcak görüntülerle başladı. Gazze'ye savaş uçaklarının bomba yağdırdığı, helikopterlerin ölüm kustuğu bir sırada jandarma ile çocukların sevinçle kucaklaşması içimi ısıttı.

İÇİŞLERİ BAKANİ İLE BULUŞMA

Milletin tüylerini diken diken eden fenomenlerin tek tek hesaba çekildiği, Seçil Erzan'ın ünlü futbolcuları dolandırdığı fon olayının patlak verdiği, çetelerle amansız bir şekilde mücadele edildiği bir sırada İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya ile bir araya gelmek habercilik açısından önemliydi. Bakanlığındaki 180 günün hesabını verdi. Kısa adı NARVAS olan Narkotik Vaka Analiz Sistemi'ni anlattı. NARVAS'a gelen tüm ihbarlar doğru olarak kabul ediliyor, değerlendiriliyor.

HİTABETİ İYİYDİ

Ali Yerlikaya'ya farklı bir gözle baktım. İçişleri Bakanı kısa ama verilerle dolu bir konuşma yaptı. Söylediklerini yaptığı için, meydanı çetelere ve uyuşturucu tacirlerine dar ettiği için sözlerinin bir ağırlığı vardı. Dikkat ettim, prompteri çok iyi kullandı. Hitabeti iyiydi. Seçim meydanında kitleleri coşturur. Bakanlığı devraldığı gün, 'Referansımız hukuk' demişti. Son sözü de yine 'Temel referansımız hukuk ve insan hakları' oldu.

ÇETELERLE MÜCADELE

Ali Yerlikaya çetelerle mücadelesi nedeniyle Meclis'teki bütçe görüşmeleri sırasında hem iktidarın hem muhalefetin alkışladığı bir bakan oldu. Yerlikaya yine çetelerle mücadelede kararlı mesajlar verdi.

"Milletimiz müsterih olsun. Hedefimiz, şehir eşkiyaları olarak ifade ettiğimiz organize suç örgütlerinden sokaklarımızı, mahallelerimizi, şehirlerimizi temizlemektir. Bu suç örgütlerine zerre kadar tahammülümüz yoktur" dedi.

Kısa sürede 191 çete çökertilmiş, 4 bin 303 şüpheli gözaltına alınmış. Yürü Ali Bakan, çetelerle mücadelerde millet yanında.

CUMHURBAŞKANI TAKİPTE

Bu vesileyle bir kulis bilgisini paylaşayım; Ali Yerlikaya İçişleri Bakanı olduğunda Cumhurbaşkanı Erdoğan, çetelerin üzerine gidilmesi konusunda talimatlar vermiş. Her Kabine toplantısında, İçişleri Bakanı Yerlikaya ile bir araya geldiğinde, her defasında çetelerle mücadele konusundaki son durum hakkında bilgi alıyormuş. Sanıyorum birkaç ay sonra çeteler konusu Türkiye'nin gündeminde geri sıralara düşecek. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın desteğiyle güçlü bir mücadele yürütülüyor.

İSRAİL İSTİHBARATINA YANIT

Netanyahu, Hamas yöneticilerini bulundukları ülkede tespit edip ortadan kaldıracaklarını açıkladı. Gazze kasabı Netanyahu, sen önce Gazze'deki Hamas'ı yenmeyi başar. Hastane vurarak, çocukları öldürerek savaş kazanılmaz. Türkiye sana 10 numara büyük gelir.

İsrail iç istihbaratı Şin Bet'in Başkanı; Türkiye, Katar ve Lübnan'ın ismini vererek, buralardaki Hamas yöneticilerini ortadan kaldıracaklarını açıkladı. 7 Ekim saldırısının istihbaratını alamadığı için alay konusu olan İsrail istihbaratı kuru gübültü ile itibar kazanmaya çalışıyor. O devirler bitti.

İSRAİL'E HATIRLATMA

İçişleri Bakanı Yerlikaya, "Ulusal, uluslararası hiçbir kişinin, ülkemizde bir şey yapmasına izin vermeyiz" dedi. MİT, İsrail'e gereken uyarıda bulundu. 'Yüreğin

yetiyorsa böyle bir işe soyun da görelim' havasında bir yanıt verdi. MİT, sadece sözlü olarak değil sahada da gereken cevabı veriyor. Zaten geçen yıl İsrail istihbaratından 7 kişi enselerinden yakalanıp cezaevine atılmıştı. Eğer önümüzdeki günlerde İsrail istihbaratından birilerinin kafeslendiğini duyarsanız şaşırmayın.

PONZİ SEÇİL OLAYI

-İçişleri Bakanı'na sorular dolu gibi yağdı. Tahmin edeceğiniz gibi sosyal medya fenomenleri ve Ponzi Seçil olayı ilk sırada geliyordu. Ali Yerlikaya, Seçil Erzan olayında birilerinin nüfuz kullandığı iddialarına sert bir yanıt verdi. "Hiçbir nüfuz girişimini kabul etmiyoruz, reddediyoruz. Ben 6 ay içinde böyle bir şeyi hissetmiş değilim. Sosyal medyada gördüğümüz o tavırları biz de kabul etmiyoruz. Bu olayların görünür tarafının arkasında bir kanun dışılık varsa, o zaman Maliye ve Hazine, MASAK, Adalet ve İçişleri olarak gereğini yapıyoruz" dedi.

TURPUN BÜYÜĞÜ

Ali Yerlikaya'nın açıklamalarından Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in, sosyal medya fenomenleri konusunda MASAK'ı çok önceden harekete geçirdiği sonucunu çıkardım. "Hazine ve Maliye Bakanlığı çok kapsamlı bir çalışma yapıyor. Görünen ne varsa onlarla mücadele edeceğiz" dedi. Bu konuda İçişleri Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile savcılar ortak çalışıyormuş. Sosyal medya fenomenleri konusunda turpun büyüğünün heybede olduğu izlenimi edindim.

BAHİS ÇETESİ

Günlerdir yazıyorum. Sosyal medya fenomenlerinin bir ucu bahis çetesine dayanıyor. Hiçbir çete devletten güçlü değil. Ama sorun onlara devletin gücünü göstermekte. İçişleri Bakanı Yerlikaya, "Ne tür bir yasadışılık varsa azimle, kararlılıkla onların üzerine gidip, sporumuzu kirletmelerine izin vermeyeceğiz. Kendinde güç vehmeden kim varsa ensesine çökeceğiz. Onlara devletin gücünü göstermekte kararlıyız" dedi.

SÜLEYMAN SOYLU KONUSU

Ali Yerlikaya nerede bir basın toplantısı düzenlese, İçişleri Bakanlığı ne zaman çetelere yönelik bir operasyon yapsa, Ali Yerlikaya ile Süleyman Soylu'yu karşı karşıya getirmek için başlıyorlar konuşmaya... Maksat çetelerle mücadeleyi desteklemek değil. Bunlar değil miydi seçim öncesinde organize suç örgütü liderini kanaat önderi olarak gösteren? Bunlar değil miydi yabancı istihbarat servislerinin kucağına oturup oradan Türkiye'ye saldıran, Erdoğan'ı devirmek için çalışan organize suç örgütü liderlerinin sözcülüğüne soyunan? Çete liderlerinin sözcülüğünü yaptınız. Sizin siciliniz bozuk.

Onların asıl derdi fitne çıkarmak. Ali Yerlikaya ne zaman basınla bir araya gelse ilk soruları bu oluyor.

Yine sordular. Ama Ali Yerlikaya bir devlet adamına yakışan bir şekilde cevap verdi.

İSTANBUL'A ADAY OLACAK MI

Ali Yerlikaya'nın İçişleri Bakanı olarak yapacağı çok iş var. Özellikle 4-5 ay çok kritik. Ama İstanbul seçmeniyle de iyi bir sinerji yakaladı. İstanbul Valiliği yaptı. O nedenle yerel seçimlerde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı için ismi konuşuluyor. Bir meslektaşımız bu konuyu sordu. Ali Yerlikaya, "Gündemimizde böyle bir şey yok" diyerek kısa ve net bir cevap verdi. Ben de daha önce yoklamıştım. Ser verip sır vermemişti.

Cumhurbaşkanı Erdoğan da İstanbul'da kazanacak adaya bakıyor. Bakalım bu isim kim olacak?

Esfender KORKMAZ

Gelişmiş ülke olma irademiz yok.

Küreselleşme Çin gibi bazı gelişmekte olan ülkelere yaradı, Türkiye, Arjantin ve daha birçok gelişmekte olan ülkeye yaramadı. Bu ülkelerde, BM verilerine göre yoksulluk arttı, ekonomik istikrar bozuldu, kırılganlık arttı. Sosyal sorunlar oluştu.

Bu nedenledir ki, Gelişmekte olan ülkelerde istikrarlı kalkınma ön plana çıktı.

Türkiye de kalkınmayı bazı iktisatçılar konuşmuyor. Bunlar; finansal alanda çalışanlar, siyasi iktidar çizgisinde olmak zorunda olanlardır.

Bugün ekonomi yönetimi de yalnızca faiz ve para politikası araçlarını kullanıyor ve mali disiplin diyor. Ama mali disiplin diyor ve fakat yapmıyor veya yapamıyor.

Mali disiplinde temel araç, popülizmi önlemek ve bütçe harcamalarını etkin kullanmaktır. Ak parti iktidarında Popülizmden vazgeçmek mümkün olmayınca, vergiler artırıldı. Yeni vergiler yeni şatafat alanları yarattı.

Bu günkü şartlarda, seçim sonrasında enflasyonda düşme olsa bile, ekonomik kalkınma sağlanamaz.

Her şeyden önce, 20 yılda ve özellikle 2017 sonrası ekonomide tahribat çok geniş boyutta oldu. Yapısal sorunlar oluştu.

- Üretim ithal girdiye bağımlı oldu. Zira toplam ithalatın yüzde 72'si ithal aramalı ve hammaddedir.
- 2002 öncesine göre işsizlik arttı ve kronikleşti. Yoksulluk arttı.
- Dış borç stoku ve dış borçlanma maliyeti arttı.
- Kırılganlık arttı, fiyat istikrarı bozuldu.
- Oligopol piyasa yapısı oluştu. Kartelleşme var.
- Kurumsal yapı bozuldu.

Gelişmiş – kalkınmış bir ülke olmanın şartı, fert başına gelirin yüksek olması, sosyal ve insani değerlerin gelişmiş olması ve kurumsal yapıya sahip olmaktır. Ancak yukarıdaki kronik sorunlar kalkınma önünde engeldir.

Yukarıda ifade ettiğim kronik ekonomik ve sosyal sorunları, iktisat politikaları ile çözebilirsiniz ve fakat kurumsal yapıyı yeniden kuramazsınız.

Kurumsal yapı bir toplumda organize olmuş ve aynı zamanda tarihsel boyut taşıyan toplumsal ilişkiler, insanlar tarafından oluşturulmuş normlardır. Bu normlar aynı zamanda kurumların ve demokrasinin sınırlarını da belirleyen kurallardır. Geleneksel ve sosyal kurumlar; devlet, aile, eğitim, hukuk, ekonomi, siyaset ve din unsurlarını kapsar.

Kurumsal altyapı olmadan kalkınma sağlanamaz. Çin'de demokrasi yok ve fakat, devlette kurumsal yapı var. Buna rağmen Çin demokrasiye geçmez ise bir miktar daha büyüme olur ve fakat gelişmiş bir ülke olmaz. Para ve faiz politikası kurumsal yapıyı çözemez. Siyasi irade ve halkın demokrasi talebi gerekir.

Bu bağlamda;

Devlette tüm kamu kaynaklarının siyasi iktidarlar tarafından kullanılması etkinlik şartına bağlanmalı, denetim mekanizmalarını siyasi etki dışında tutacak yasal altyapı kurulmalı, kamu kaynaklarını keyfi kullananlar için sert müeyyide getirilmelidir.

Siyasi arpalık olarak kullanmanın önlenmesi için 4 kamu bankasının özelleştirilmesi gerekir. Bu durumda tarım ve esnafa destek, hazineden bankalara dolaylı olarak yapılmalıdır.

Devletin piyasada oligopol yapıları, kartelleri kırması ve rekabetin önünü açması gerekir. Bunun için kamu altyapı yatırımlarını özelleştirmekten vazgeçmek gerekir. Dahası gerektiğinde devletin bizzat piyasada iş görmesi lazımdır.

Bir ekonomide iktisat politikalarının başarısı ve kaynakların en verimli şekilde kullanılması için, her şeyden önce **Devlet-Piyasa** arasında optimal bir denge kurulmuş olması gerekir. Baskıcı ve bürokratik devlet, sermayenin başka ülkelere çıkmasına ve paralel olarak yatırımların aksamasına neden olur. Bunun için devletin fonksiyonları yeniden tarif edilerek, bürokrasiyi bu paralelde ve liyakat esasına göre şekillendirmek önemlidir.

Yine devletin ülke kalkınmasında etkili olabilmesi için devlet yönetiminin şeffaf olması gerekir. Devletin şeffaflığı, aynı zamanda devlet bütçesinin halk adına hareket eden meclisler tarafından denetimine imkan vermekle olur. Bu yolla halkın vergileri ile çarçur edilmemiş ve bütçe kaynakları daha etkin kullanılmış oluyor. Anayasa, ya da Parlamentonun denetim yetkisi artırılmalıdır.

Bir ülkede devlet demokratik ve şeffaf olmazsa, otokrasi baskısı olursa, kalkınma projeleri olumsuz etkilenir. Uzun dönemli sabit sermaye yatırımlarının yerini, kısa dönemli ve spekülâtif yatırımlar alır.

06.12.2023

Kalkınma sorununu iktidar göremiyor ve fakat muhalefet partileri de tartışmıyor. Çünkü toplum olarak yarından endişemiz olduğu için daha ilerisine bakamıyoruz.

İbrahim Kahveci

Şeytan işsiz kalırsa

Çok düşündüğüm bir olaydır: Hitler Yahudileri insanlık dışı şekilde katlederken aynı Yahudiler aynı yöntemlerle Filistinlileri katledebiliyor.

Bir başka çözemediğim durum ise bizden: 28 Şubat sürecinde hak-hukuk mücadelesi veren dindar kesim, gücü ele geçirdikten sonra bugün daha da zalim şekilde yönetim uygulayabiliyor.

Bunu tarih yazacaktır; emin olun. Ama tarih bunu yazdığında çok acı şekilde herkes kötü muhasebeden payını da alacaktır.

Veee tarih bunu yazdığında en büyük acıyı o zalimliklerde adı geçenlerin yakınları vicdani şekilde duyacaktır, eminim.

Türk Telekom özelleştirmesine bakıyorum mesela... Özelleştirme borcu bitene kadar satılan kamu şirketlerinin temettü dağıtma yasağını ne de güzel şekilde bir yıl önceden kaldırıyor. Yani Hariri Türkiye'yi bir güzel şekilde dolandırсын diye önceden muhteşem şekilde yol yapılmıştı..

Ya da Marmaray... 2009 yılında "kur arttı, işçilik arttı" gibi ipe sapa gelmeyen gerekçelerle ihale yeniden yapılandırılıp 1 milyar dolarlık maliyet artıvermişti.

Ama en muhteşemi şu: Sizin hanginizin aklına 1,2 milyar dolar yapım maliyeti olan bir köprüye 15 milyar dolar Hazine garantisi vermek gelirdi?

Bakın bunlar şeytanda bile olmayan **süper akılların** eseridir.

Şimdi size en ama en süper akli tanıtacağım.

Biliyorsunuz 2015 sonrası en fazla görev değişimleri yaşanan kurum TÜİK oldu. Başkanlar gitti, bölge müdürleri gitti vs vs...

Bugüne kadar resmi verilerle oynamak Türkiye’de kimsenin aklına gelmemiştir. Yunanistan ve Şili bu konularda örnek olsa da Türkiye’de eski siyaset buna hiç meyil etmemiştir.

Ama özellikle 2018’den sonra TÜİK verileri çok tartışılıyor.

Bakın 06 Ekim 2020 günü şunu yazmışım: “Giyim sektöründe ağırlığı en yüksek 20 ürünün 14’ünde fiyat artışı olmuş. Sadece 4’ünde fiyat düşüşü görülmüş. Ama her nasılsa TÜİK bu yıl giyimde fiyatlar düşmüş diyor. Hatta ağırlığı en yüksek ilk 5 ürünün hepsinde fiyat artışı yaşanmış ama TÜİK sektörde fiyatlar geriledi diyor.”

Sizce TÜİK giyim fiyatları ile kime giydirmiş olabilir? Bundan 3 yıl önce TÜİK’in giyim sektörü ölçümüne dikkat çekmiştim.

Benim sıkça ürün bazında yeniden hesaplamalarım sonrası biliyorsunuz TÜİK “ürün fiyatlarını” yayından kaldırdı. Siz bakmayın **Mehmet Şimşek’in “şeffaflık” sözüne....** Ona bu izni kimse asla vermez... **Türkiye bu yönetimle asla ve asla şeffaf ve özgürlükçü olamaz...**

Konuya devam edelim: Acaba enflasyon verisi ile gerçeklik arasında bağ koparsa ne olur? Hemen söyleyeyim: Tıpkı 2019 sonrasında olduğu gibi ücret artışları sınırlanır ve dar gelirli kaybeder.

Ama dar gelirli kaybederken kendisine resmi ağızlardan sürekli “müjde” verilir.

Verilerin güvenilirliği çok ama çok önemlidir. Hatırlarsanız ben Türkiye’nin büyüme oranı ile elektrik tüketimini vermiştim. Yeni seriye göre Türkiye elektrik tüketimini azaltarak büyüyebiliyor... İnandırıcı gibi değil; mucize ötesi bir şey!

Oysa eskiden krizlerde bile elektrik tüketimi ya azalarak artmaya devam ederdi ya da çok sınırlı düşerdi. Ama şimdi öyle değil; **büyüyoruz ama elektrik tüketimimiz azalıyor.**

TÜİK verileri ile mucizeler yaratıyoruz...

Bakın yine de büyüme ve elektrik tüketimi verisi sizleri doğrudan ilgilendirmiyor. Meydanlarda iyi laf söyleyebilmek için uydurulmuş durumlar desem, yeterli midir?

Fakat enflasyon öyle değil... Enflasyon verileri gerçeği yansıtmadığı zaman bu ülkede milyonlarca ailenin sofrasından ekmek çalınmış olunuyor? Özellikle dar gelirliilerin sofrasından ekmek çalmak kimin aklına gelebilir?

Ben ihtimal vermek istemiyorum ve böyle bir yapının ülkemde olmasından çok acı da duyarım.

Ama aşağıda veriler var.

İTO ve TÜİK giyim fiyatları 2018 sonuna kadar eş güdümlü gitmiş. Bazen İTO verileri düşük kalmış bazen TÜİK verileri.... Bu iki faktörden kaynaklanabilir: 1-Ölçüm bölgesi olarak İTO sadece İstanbul'u alıyorken TÜİK ise tüm Türkiye'yi ölçüyor. 2- Diğer konu ise ölçüm metodu farklılığı olabilir.

İyi ama 2018 sonuna kadar yüzde 5-10 aralığında uyumlu giden GİYİM SEKTÖRÜ fiyat artışları 2018 sonrası bu kadar kopar mı?

TÜİK diyor ki, kasım 2018-kasım 2023 arasında giyim fiyatları sadece %98,5 artış göstermiş (yıllıklandırılmış veri)

İTO ise aynı dönemde giyim fiyat artışının %310,6 olduğunu ilan ediyor.

Bakınız fark öyle 5-10 puan değil.

İTO diyor ki, hayır giyimde son 5 yılda fiyatlar 100 liradan 410,6 liraya çıkmış. Ama TÜİK diyor ki, 'hayır' son 5 yılda giyim sektöründe fiyatlar 100 liradan 198,5 liraya çıkmış.

Kısaca durum şudur: Ya bizler resmi verilerde olduğu gibi bir bahar yaşıyoruz ama bunu biz bilmiyoruz...

Ya da Şeytan bile işsiz kalacak bir duruma geldik... Acaba hangisi? Lütfen grafiğe bakarak cevap verin...

